

VAPAJ NEVIDLJIVIH SIROMAHA U SUVREMENOM DRUŠTVU

Tema za mjesečni susret OFS-a

studeni 2025.

MOLITVA

*„Gospodine, učini nas dostojnima da služimo braći i sestrama
koja po čitavom svijetu žive i umiru u siromaštvu i gladi,
daj im po našim rukama kruha svagdašnjeg,
a po našoj djelotvornoj ljubavi, radost i mir“.*

Sv. Pavao VI., papa

UVOD

»Kad Sin Čovječji dođe u slavi i svi anđeli njegovi s njime, sjest će na prijestolje slave svoje. I sabrat će se pred njim svi narodi, a on će ih jedne od drugih razlučiti kao što pastir razlučuje ovce od jaraca. Postavit će ovce sebi zdesna, a jarce slijeva.« »Tada će kralj reći onima sebi zdesna: ‘Dođite, blagoslovljeni Oca mojega! Primate u baštinu Kraljevstvo pripravljeno za vas od postanka svijeta! Jer ogladnjev i dadoste mi jesti; ožednjev i napojiste me; stranac bijah i primiste me; gol i zaogrnušte me; oboljev i pohodiste me; u tamnici bijah i dođoste k meni.’« (Mt 25, 31-36)

Ove evanđeoske riječi Isus progovara svojim učenicima kako bi mogli razumjeti kriterije razlučivanja na Posljednjem sudu, i to onih koji će baštiniti život vječni od onih koji će doživjeti vječnu propast. Dakle, to govori nama, koji smo Njegovi, nama kršćanima, da promatrajući kako sada živimo u odnosu prema siromasima i najpotrebnijima među nama, možemo jasnije shvatiti je li naše dosadašnje vjerničko iskustvo u skladu s Isusovim programom življenja ovozemaljske generalne probe za ulazak u vječni život.

RAZRADA TEME

Sveto Pismo i nauk Crkve o siromaštvu

Božji narod ne može biti ravnodušan prema onima koji su u potrebi, jer su Njegova očekivanja od nas u pogledu brige za siromašne protkana kroz cijelo Sveto pismo. I u Starom i u Novom zavjetu vidimo Božju želju da Njegova djeca pokažu suosjećanje prema siromašnima i potrebitima.

Mojsije je uputio svoj narod kako da postupa sa siromašnima i potrebitima: „Svakako mu daj, i neka ti se ne žalosti srce kada mu daješ; jer zbog toga će te Gospodin, Bog tvoj, blagosloviti u svim tvojim poslovima i u svemu k čemu pružiš svoju ruku“ (Pnz 15,10). Ovaj osjećaj je

savršeno obuhvaćen u Izrekama 14,31: „...onaj tko Boga časti, milosrdan je ubogome, dok onaj tko tlači siromaha, pogrđuje Tvorca njegova.“ Također, u Izrekama se jasno navode posljedice ignoriranja nevolje siromaha: „Onaj tko zatvara uši na vapaje siromaha i sâm će vapiti, ali neće biti uslišan“ (Izr 21,13), odnosno, „...onaj tko svoje oči pokriva pred siromasima, imat će mnoga prokletstva.“ (Izr 28,27).

Novi zavjet jednako je jasan u pogledu toga kako se trebamo brinuti za siromašne. Jedan stih koji lijepo sažima naše očekivano milosrđe nalazi se u prvoj Ivanovoj poslanici: „Ali onaj tko ima dobra ovoga svijeta pa vidi svoga brata u potrebi i zatvori pred njim svoje srce, kako ljubav Božja prebiva u njemu? Dječice moja, nemojmo ljubiti riječju, ni jezikom, nego djelom i istinom“ (1Iv 3,17-18).

Isus je rekao da će siromašni uvijek biti s nama (Mt 26,11; Mk 14,7). Božja Riječ daje nam uvid u Njegovo srce za siromašne i upute kako se trebamo brinuti za njih. Ako uistinu imamo vjeru u Isusa, moramo također dijeliti Njegovu brigu za siromašne. Isus nam je zapovjedio da volimo jedni druge (Iv 13,34-35). A koji je bolji način da se pokaže ljubav, dobrotu i suosjećanje Isusa Krista od pružanja ruke „najmanjima od ovih“ među nama?

Načelo socijalnog nauka Crkve, socijalna pravednost, posebno obrađuje pitanje siromaštva u kontekstu razdiobne pravednosti, jer smo kao ljudsko društvo suočeni s problemom da bogati koji već imaju dovoljno postaju još bogatiji, a siromašni koji nemaju ni ono osnovno postaju još siromašniji. Razdiobna pravednost bi u tom kontekstu značila, kako ističe socijalna enciklika Fratelli tutti riječima sv. Grgura Velikog: „kada onima koji su u potrebi dajemo ono što trebaju, dajemo im ne ono što je naše, nego im vraćamo ono što im pripada“ (FT, 119).

Socijalni nauk Crkve osvjetljava jedan novi aspekt problema siromaštva koji je sve prisutniji u ovo naše (post)moderno doba, a to je da je „jedno od najdubljih siromaštava koje čovjek uopće može iskusiti jest samoća“ što prepoznaje papa Benedikt XVI. u socijalnoj enciklici „Ljubav u istini“ (CiV, 53). Papa nastavlja: „pogledamo li bolje, uočiti ćemo da se i druge vrste siromaštva, pa tako i materijalno siromaštvo, rađaju iz osamljenosti, nevoljenosti ili teškoće da ljubimo“ (CiV, 53).

Siromaštvo u Hrvatskoj

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (DZS), u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti u 2023. godini bilo je 20,7 posto stanovnika, više od petine građana. U najvećoj mjeri siromaštvu su izloženi stariji građani, samci i samohrani roditelji te stanovnici Panonske Hrvatske. U mnogim ruralnim predjelima Hrvatske, ljudi žive bez osnovnih sredstava za život, pitke vode, ulične rasvjete, kanalizacije...

Sve veći porast broja "nevidljivih" siromaha

Sama, usamljena braća i sestre, koji žive bez blizine blišnjega, iako su materijalno zbrinuti, dominantni su brojem među "nevidljivim" siromasima kada se na to gleda sociološki. Do tog statusa sve više dovodi gubitak obiteljske podrške, ako su je uopće ikad imali. Stoga papa Franjo u apostolskoj pobudnici "Evangelii gaudium", u broju 187, navodi kako su »svi kršćanski vjernici i sve zajednice pozvani biti Božje oruđe za oslobođenje i promicanje

siromašnih tako da se oni mogu potpuno uključiti u društvo. To pretpostavlja da moramo biti pozorni i čuti vapaj siromašnoga i priteći mu u pomoć»

Što svatko od nas može učiniti da pomogne (ne)vidljivim siromasima?

Unatoč materijalnom siromaštvu, razinu pomaganja siromasima treba podignuti malo više, odnosno da iznad one materijalne pomoći koja im se želi dati, uslugama smještaja, hranom, odijevanjem, traženjem posla i tako dalje, tim ljudima prvo treba ponuditi susret. Dakle, ne treba kretati od zahtjevnih rješenja, kada je ono najjednostavnije i najljepše, najučinkovitije. Sveti Franjo doživio je istinsko obraćenje, spoznao Božju ljubav tek u susretu s gubavcem. Zapravo, Franjin poljubac Isusu u ovom, za društvo nevidljivom čovjeku, učinio je Boga dotad nikad vidljivijim u njegovom vjerničkom životu. Trebao je spustiti se s konja, vlastitog prijestolja, te u tom darovanom trenutku doživjeti gubavca bliskim, sebi jednakim, vrijednim pažnje i ljubavi. Stoga, u tome nam je milosna dužnost nasljedovati Isusa Krista po primjeru sv. Franje, kada su u pitanju gubavci naših dana, naša braća i sestre u potrebi.

Za nas vjernike nezanemarivo je gledati na činjenicu kako je najveća diskriminacija od koje trpe siromašni zapravo nedostatak duhovne skrbi. *"Velika većina siromaha posjeduje posebnu otvorenost vjeri; trebaju Boga, i mi ne smijemo propuštati pružati im njegovo prijateljstvo, njegov blagoslov, njegovu riječ, omogućiti im pristup slavljenju sakramenata i ponuditi im hod rasta i sazrijevanja u vjeri. Povlašteno opredjeljenje za siromašne mora se ponajprije pretočiti u povlaštenu i prioritetnu duhovnu skrb«*, navodi papa Franjo u poruci za ovogodišnji Svjetski dan siromaha. Dodaje kako je potrebno ponizno srce koje ima hrabrosti postati srce koje prosi, srce koje je spremno prepoznati sebe kao siromašno i potrebno.

Sveta Majka Terezija neprestano je ponavljala da je molitva mjesto iz kojega crpi snagu i vjeru za svoje poslanje služenja siromasima. Kada je 26. listopada 1985. govorila na Općoj skupštini UN-a, pokazujući svima kronicu koju je uvijek imala u ruci, rekla je: »Ja sam samo siromašna časna sestra koja moli. Kad molim, Isus ulijeva svoju ljubav u moje srce i ja je idem davati svim siromasima koje susrećem na svom putu. Molite i vi! Molite i počet ćete primjećivati siromahe koji su oko vas. Možda na istom katu zgrade u kojoj živite. Možda i u vašim domovima ima onih koji čekaju vašu ljubav. Molite i oči će vam se otvoriti, a srce se ispuniti ljubavlju.«

ZAKLJUČAK

Činjenica da smo u vremenu razvijenih komunikacijskih sredstava i društvenih mreža suočeni s fenomenom novog siromaštva koje ima lice samoće upućuje na promišljanje o sljedećim pitanjima: gdje je zapravo pravo bogatstvo? Kada je čovjek istinski bogat? Socijalni dokumenti Crkve pružaju vjernicima ne samo poticaj nego i pomoć u orijentaciji kod pronalaženja odgovora na takva i slična pitanja koja pogađaju pojedince i društva u kojima živimo.

Facere misericordiam – činiti milosrđe bio je put kojim je Franjo išao s gubavcima i koji mu je otvorio put Evanđelja. Siromasi su najbolji test naše vjere. Susret s njima odlučio je Franjino obraćenje i ostaje u središtu učeničkog života. Ne možemo pobjeći od siromašnih i poniženih, koji su pravi „ozbiljni slučaj“ vjere i našeg poziva.

PITANJA ZA RASPRAVU

- Koji su događaji bili ključni za Franjin pogled prema siromasima?
- Kako vi doživljavate siromahe? Trebamo li biti milosrdni prema "lažnim" siromasima?
- Koji su konkretni načini na koji se može pomoći suvremenim siromasima?
- Navedite neke male projekte koje biste vi mogli realizirati?
- Je li briga za siromahe dio karizme našega reda?
- Koja bi po vama bila glavna lekcija koju bi sv. Franjo htio prenijeti današnjem svjetovnom franjevcu?

POPIS LITERATURE

- Bonaventura DUDA-Jerko FUČAK, Biblija, Zagreb, 2004.
- PAPA FRANJO, Fratelli tutti, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2020.
- BENEDIKT XVI, Caritas in veritate – Ljubav u istini, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2010.
- Državni zavod za statistiku
- PAPA FRANJO, Evangelii gaudium - Radost Evanđelja, 2012.
- PAPA FRANJO, Poruka za Svjetski dan siromaha, 2024.